

Nr 84.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1932 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande ordnande av ett sjöhistoriskt museum i Stockholm.

(3:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 11 mars 1932 dagtecknad proposition, nr 227, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

ej mindre förklara, att riksdagen icke finner anledning till erinran mot emottagande av *dels* det av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse erbjudna belopp av åttahundratusen kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppförande i Stockholm genom statens försorg av en byggnad för sjöhistoriska museet, *dels* Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm samlingar, *dels ock* föreningens byggnadsfond å tolv-tusen kronor såsom ytterligare bidrag till kostnaderna för nämnda museibygnad,

än även medgiva, att Kungl. Maj:t må äga ått *dels* för museibygnaden utan ersättning upplåta erforderlig tomtmark, *dels ock* för en kostnad av högst åttahundraåttiofemtusen kronor att utgå av nyssnämnda medel och den av statskontoret förvaltade museibygnadsfonden låta uppföra ifrågavarande museibygnad i huvudsaklig överensstämmelse med professorn Ragnar Östbergs den 23 november 1931 dagtecknade förslag.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Sedan chefen för marinförvaltningen, konteramiralen J. C. Schneider, och ordföranden i Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm, konteramiralen H. H. K. Ericson, i en den 27 mars 1931 dagtecknad skrift anmält, att styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse beslutat att till bestridande av kostnaderna för ett marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm under vissa angivna villkor bidraga med ett belopp av 800,000 kronor, bemyndigade Kungl. Maj:t den 24 april 1931 dåvarande chefen för försvarsdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän, därav en i egenskap av ordförande, för att inom sistnämnda departement biträda med verkställande av utredning rörande anordnande av ett dylikt museum, med beaktande — särskilt ur kronans synpunkt — av alla

därmed sammanhängande spörsmål av ekonomisk och annan art. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade departementschefen den 8 maj 1931 såsom utredningsmän konteramiralen J. C. Schneidler, tillika ordförande, konteramiralen H. H. K. Ericson, ledamoten av riksdagens första kammare, numera landshövdingen E. J. G. Rosén, f. d. kaptenen J. O. Wallenberg och kanslirådet i handelsdepartementet N. Carlsson. Med skrivelse den 12 januari 1932 avgåvo utredningsmännen till chefen för försvarsdepartementet betänkande i ärendet. Sedan betänkandet överlämnats till handelsdepartementet, hava, efter anmodan, yttranden däröver avgivits av djurgårdskommissionen, riksmarskalksämberet, arméförvaltningens fortifikationsdepartement, byggnadsstyrelsen, marinförvaltningen, kommerskollegium, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, statskontoret, allmänna civiltförvaltningens lönenämnd och chefen för marinstaben samt Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Riksmarskalksämberet överlämnade därvid tillika yttrande i ärendet av djurgårdsförvaltningen, arméförvaltningens fortifikationsdepartementet yttrande av chefen för östra arméfördelningen, byggnadsstyrelsen yttrande av professorn C. G. Bergsten, marinförvaltningen yttranden av varvscheferna vid flottans stationer i Stockholm och Karlskrona ävensom av föreståndaren för marinmuseet samt kommerskollegium yttrande av styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm.

Historik.

Sid. 2—11 i propositionen innehålla en historik angående statens sjökrigshistoriska samlingar och Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm.

Härav framgår, att de sjökrigshistoriska samlingarna stå under marinförvaltningens överinseende och att hos Kungl. Maj:t förekommande ärenden rörande desamma sålunda tillhöra försvarsdepartementet. Marinförvaltningen biträdades beträffande samlingarna i Karlskrona av varvschefen därstädes. För samlingarnas vård har marinförvaltningen utfärdat vissa föreskrifter.

Enligt dessa utövas inseendet över samlingarna av en föreståndare, vilken har till sitt biträde i Stockholm en tillsyningsman och vid behov en assistent — för närvarande finnes ingen sådan — samt i Karlskrona en biträdande föreståndare.

Föreståndaren avses företrädesvis vara en pensionerad sjöofficer.

Under marinförvaltningen finnes en nämnd, bestående av en sjöofficer och en mariningenjör, utsedda av marinförvaltningen, en sjöofficer, utsedd av chefen för marinstaben, en representant för varvschefen vid Karlskrona örlogsvarv samt föreståndaren för samlingarna. Nämnden har att avgiva förslag till föreståndare och assistent, varjämte frågor om större eller viktigare ändringsarbete m. m. dylikt skola av föreståndaren underställas nämnden.

Marinförvaltningen har för föreståndaren och tillsyningsmannen utfärdat instruktioner.

Föreståndaren — för närvarande en marindirektör i marinen och pensionerad mariningenjör av 1:a graden — uppbär för sin befattning med samlingarna ett årligt arvode av 1,800 kronor jämte reglerat dyrtidstillägg.

Den nuvarande tillsyningsmannen är underofficer av 3:e graden å frivillig övergångsstat vid flottan och åtnjuter vid marinmuseet ett årligt arvode av 1,200 kronor med reglerat dyrtidstillägg ävensom förmånen av fri bostad, värme och lyse, uppskattad till 780 kronor; för städning och rengöring uppbär han en särskild ersättning av 1,200 kronor per år.

Omkostnaderna för statens sjökrigshistoriska samlingar hava under budgetåret 1930/1931 varit följande:

Arvode till föreståndaren	kronor	1,800
Dyrtidstillägg till d:o	»	228
Arvode till tillsyningsmannen	»	1,200
Dyrtidstillägg till d:o	»	153
	Summa kronor	3,381.

Arvode till biträdande föreståndaren för samlingarna å Karlskrona örlogsvarv	kronor	600
	Summa kronor	3,981.

Till samlingarnas underhåll	»	4,239
	Summa kronor	8,220.

Till täckande av denna kostnadssumma finnes å staten för ordinarie reservationsanslaget till understöd åt föreningar (IV. 3. C. 3) motsvarande belopp anvisat såsom »bidrag till underhåll av sjökrigshistoriska samlingar».

Dessutom har under budgetåret för samlingarnas underhåll använts vad som influtit från försäljningen av inträdesbiljetter, vykort och fotografier, tillhoppa 919 kronor 87 öre.

Å vederbörande anslag hava vidare under samma budgetår avförts följande utgifter, avseende den byggnad, som upplåtits till marinmuseum:

Telefonabonnemang	kronor	130:—
Städning, skurning och övrig inre renhållning samt sotning	»	1,453:—
Bränsle, lyse och vatten	»	2,057:55
Yttre renhållning	»	420:—
	Summa kronor	4,060:55.

Om härtill läggas 7,620 kronor (d. v. s. ovannämnda belopp, 8,220 kronor, minskat med arvodet till biträdande föreståndaren i Karlskrona, 600 kronor), erhålles summan 11,680 kronor 55 öre, utgörande kostnaderna av

statsmedel under fjärde huvudtiteln för statens sjökrigshistoriska samlingar i Stockholm under budgetåret 1930/1931.

Härtill komma utgifter för nödortfigt underhåll av de till marinmuseet upplåtna byggnaderna, vilka utgifter bestridas av byggnadsstyrelsen utav medel från sjätte huvudtiteln och under budgetåret 1930/1931 uppgingo till 2,081 kronor 1 öre.

Av statsmedel hava sålunda till förvaring, vård och underhåll av de statens sjökrigshistoriska samlingar, som skulle ingå i det nya museet, under budgetåret 1930/1931 åtgått tillhoppa 13,761 kronor 56 öre. Härvid bör dock beaktas, att såväl föreståndaren som tillsyningsmannen samtidigt åtnjöto lön å övergångsstat i marinen med respektive 6,795 och 2,070 kronor per år förutom dyrtidstillägg.

Vid Sveriges sjöfartsmuseum äro anställda en föreståndare och en vaktmästare samt från och med förra året en assistent.

I löner utbetalades under år 1930 till föreståndaren 6,000 kronor och till vaktmästaren 2,300 kronor. Assistentens arvode är bestämt till 4.800 kronor, vilket belopp för ändamålet ställts till förfogande från enskilt håll. Extra vaktmästarbiträde och städning drogo under år 1930 en kostnad av 1,190 kronor, vilken summa ingår i den nedan angivna utgiftsposten »Avlöningar».

Föreningens, d. v. s. museets, utgifter voro under år 1930 enligt styrelseberättelsen följande:

Hyror	kronor	6,800:—
Värme och lyse	»	589:40
Avlöningar	»	9,490:—
Övriga omkostnader (samlingarnas underhåll och tillökning)	»	6,325:86
	Summa kronor	23,205:26.

För år 1931 har avlöningskontot ökats med ovannämnda assistentarvode, 4,800 kronor, och ett lönetillägg till vaktmästaren å 100 kronor.

Till uppehållande av föreningens verksamhet hava beviljats penninglotterimedel, dels den 31 mars 1928 med 18,000 kronor, under villkor bland annat att föreningen av detta belopp använde högst 9,000 kronor för år räknat, dels den 9 maj 1930 med 13,500 kronor för år 1931, dels slutligen den 21 maj 1931 med 15,000 kronor för år 1932.

I övrigt hava omkostnaderna för museet bestritts av inkomsterna från medlems- och inträdesavgifter samt avkastningen av föreningen tillhöriga fonder ävensom kontanta bidrag från sammanslutningar, affärsföretag och enskilda personer.

Under år 1930 inflöto i medlems- och inträdesavgifter 1,227 kronor 16 öre och såsom kontanta gåvor 6,335 kronor. Föreningens fonder uppgingo vid årets slut till sammanlagt 78,057 kronor 88 öre, därav en byggnads-

fond å 12,000 kronor. Under samma år utgjorde avkastningen av fondmedlen 3,616 kronor 31 öre och andra ränteinkomster 506 kronor 84 öre.

Å sid. 11—39 i statsrådsprotokollet återfinnes utredningsmännens betänkande i ärendet och de däröver avgivna yttrandena.

Med utgångspunkt från Wallenbergska stiftelsens erbjudande hava utredningsmännen gjort följande sammanfattning.

Utredningsmännens betänkande och yttrandena däröver.

»Knut och Alice Wallenbergs stiftelse har i sin ovan nämnda skrivelse angivit följande förutsättningar för sin gåva:

'Staten upplåter nödig och välbelägen tomt;

Museibyggnaden uppföres icke i funktionalistisk stil;

Museet ställes under statsförvaltningen som en statens egendom;

Staten ikläder sig kostnaden för museets drift och ekonomi, i den mån enskilda medel ej därtill kunna anskaffas;

Vederbörande myndigheter skola fatta bestämmande beslut och överenskommelse med staten vara träffad inom utgången av år 1932.'

I skrivelse den 18 juni 1931 till utredningsmännen har styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholms meddelat, att styrelsen be-myndigats att för föreningens del mottaga stiftelsens gåva med för densamma angivna förutsättningar och under för museets bestånd betryggande former samt med beaktande av önskvärdheten av att museets nuvarande tjänstemän även i fortsättningen knötes till museet.

Styrelsen förklarar sig vidare beredd att till det gemensamma marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm, som kunde bli en följd av donationen, överlämna föreningens samlingar som en statens egendom, under förutsättning att överenskommelse med staten träffats inom utgången av år 1932 och att föreningen bleve på tillfredsställande sätt representerad i det nya museets styrelse. Beträffande hos föreningen deponerade föremål vore styrelsen beredd att hos vederbörande ägare tillstyrka fortsatt deponering i det nya museet på de villkor, som i allmänhet gällde för motsvarande depositioner i andra statens museer. Slutligen ville styrelsen framhålla önskvärdheten av

att föreningens nuvarande samlingar tillika med de föremål, som av föreningen i framtiden kunde komma att anskaffas och till museet överlämnas, bleve i huvudsak sammanförda till en från de sjökrigshistoriska samlingarna skild handelsmaritim avdelning; samt

att, så länge föreningen ägde bestånd, föreståndare för den handelsmaritima avdelningen utsåges bland högst tre av föreningen föreslagna personer.

Såsom redan ovan nämnts, hava chefen för marinförvaltningen och ordföranden i Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm i sin hänvändelse till Kungl. Maj:t i anledning av Wallenbergska stiftelsens gåva bland annat anhållit, att Kungl. Maj:t ville emottaga den ifrågavarande gåvan att användas i enlighet med stiftelsens bestämmelse.

Sammanställas de av stiftelsen angivna förutsättningarna för dess gåva, de ovan anförda uttalandena av sjöfartsmuseiföreningens styrelse och nyssnämnda anhållan hos Kungl. Maj:t av chefen för marinförvaltningen och sjöfartsmuseiföreningens ordförande, torde såsom deras huvudsakliga syfte framgå,

att ett statens museum inrättas, omfattande i allt väsentligt statens i huvudstaden förvarade sjökrigshistoriska samlingar och Föreningen Sve-

riges sjöfartsmuseums i Stockholm samlingar jämte respektive samlingar tillhörande depositioner;

att Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm skänker staten föreningen tillhöriga samlingar, till vilken gåva föreningen anknäper vissa önskemål — därest så skulle anses nödigt, torde gåvbrev å samlingarna böra utfärdas — samt överför, i den mån ägarnas samtycke därtill kan vinnas, hos föreningen deponerade föremål till det nya museet;

att en byggnad, som skall vara statens tillhörighet, genom statens försorg uppföres för det nya museet;

att staten tillhandahåller tomt för museibygnaden;

att staten får under angivna förutsättningar såsom gåva mottaga Knut och Alice Wallenbergs stiftelses donation å 800,000 kronor att användas till museibygnadens uppförande;

att, såsom en självfallen följd av att det nya museet bliver en statsinstitution och museibygnaden statens egendom, staten ombesörjer och bekostar samlingarnas vård, underhåll och tillväxt samt byggnadens underhåll och skötsel; samt

att erforderliga beslut och överenskommelser skola hava kommit till stånd före utgången av år 1932.

Vad beträffar det av sjöfartsmuseiföreningens styrelse i dess ovan nämnda skrivelse den 18 juni 1931 uttalade önskemålet, att nuvarande tjänstemän vid föreningens museum knötes till det nya museet, har detta, enligt vad utredningsmännen inhämtat, avseende närmast å föreningens museiföreståndare och -vaktmästare.

Styrelsens önskan om att de av föreningen skänkta samlingarna jämte tillhörande depositioner skola utgöra en särskild avdelning i det nya museet har beaktats i utredningsmännens organisationsförslag.

Styrelsens önskemål, att så länge föreningen ägde bestånd, föreståndare för nyssnämnda särskilda avdelning måtte utses bland högst tre av föreningen föreslagna personer, torde få anses tillgodosett genom att, på sätt utredningsmännen ifrågasätta, föreningen erhåller rätt att hos Kungl. Maj:t föreslå två ledamöter i det nya museets styrelse, vilken skall hava till uppgift bland annat att avgiva förslag till besättande av avdelningsföreståndarbefattning vid museet.»

Behovet av den ifrågasatta museibygnaden.

Utredningsmännen anföra därefter, att de icke finna påkallat att utförligare motivera behovet av att statens sjökrigshistoriska och Sveriges sjöfartsmuseums samlingar hållas tillgängliga för allmänheten. Det syns nämligen ligga i öppen dag, att dessa samlingar på ett åskådligt och instruktivt sätt gäve kunskap om den betydelsefulla del av vårt nationella liv, som örlogs- och handelsflottorna intagit och ännu intoge. Klart vore också, att detta behov bäst tillgodosåges genom samlingarnas utställande i huvudstaden.

Att behov av större och mera ändamålsenliga museilokaler föreläge för de båda samlingarna förklara sig utredningsmännen hava funnit framgå redan av en i propositionen intagen redogörelse för samlingarnas förvaring. De hänvisa emellertid även till vad härom anförts i en framställning den 29 november 1928 om lotterimedel till uppförande av ett marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm.

Utredningsmännen, som konstaterat, att det i nyssnämnda framställning anförda i huvudsak alltjämt ägde giltighet, hade blivit övertygade om att en museibygnad för inrymmande av de båda samlingarna snarast möjligt borde komma till stånd.

Då det gällt att å kronans mark utvälja en tomt för museet, vilken kunde anses fylla det av Wallenbergska stiftelsen uppställda kravet på god belägenhet, hade utredningsmännen efter noggrant överbäggande funnit den lämpligaste platsen vara en på området för 1930 års Stockholmsutställning å norra stranden av Djurgårdsbrunnsviken närmast väster om f. d. livregementets dragoners kasernområde mellan detta och de för utställningen anlagda gradinerna belägen tomt.

En västlig del av tomten ligger på mark, som omhänderhaves av djurgårdskommissionen, och återstoden på sådan mark å Norra Djurgården, som står under riksmarskalksämhetets förvaltning. Denna östra tomt del samhör med det forna kasernetablissemmentets markområden, vilka av riksmarskalksämhetet jämlikt kontrakt upplåtits till arméförvaltningens fortifikationsdepartement mot viss årlig mindre avgift till djurgårdskassan.

Utredningsmännen hade hos djurgårdskommissionen, riksmarskalksämhetet och arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjort förfrågan, huruvida vederbörande kunde förväntas tillstyrka, att en tomt av angiven ungefärlig belägenhet och utsträckning av kronan upplättes till plats för ifrågavarande museum. Djurgårdskommissionen hade upplyst, att den ställde sig välvillig till den ifrågasatta tomtupplåtelsen. Riksmarskalksämhetet hade uttalat, att ämhetet icke funne hinder möta för upplåtelsen, i vad den berörde under dess förvaltning stående del av det föreslagna området, under förutsättning att de militära myndigheter, som på arrende innehade ifrågavarande område, därtill lämnade sitt bifall. Arméförvaltningens fortifikationsdepartement hade förklarat sig icke hava något att erinra mot den föreslagna markupplåtelsen på av chefen för östra arméfördelningen angivna villkor. Dessa villkor vore dels att omläggning av vissa å området ifråga befintliga avloppsledningar utan särskild kostnad för statsverket verkställdes, dels oek att kasernetablissemmentets förseende med elektrisk energi icke försvärades eller föröyrades därigenom, att en i samband med 1930 års utställning uppförd transformatorstation omedelbart väster om kasernområdet skulle komma att borttagas vid museibygnadens uppförande.

För utrönande av kostnaderna för uppförandet av en ändamålsenlig och värdig museibygnad med de lokalutrymmen, som förut angivits såsom tillräckliga, hade lämpliga och tillräckligt utförliga skissritningar synts utredningsmännen erfordras. För detta ändamål hade utredningsmännen ansett en arkitektävlan önskvärd. På av dem gjord framställning hade Kungl. Maj:t i brev den 26 juni 1931 anbefallt statskontoret,

Byggnads-
tomt.

Arkitekt-
ävlan.

att av den utav penninglotterimedel beviljade, under ämbetsverkets förvaltning ställda fonden å 100,000 kronor för uppförandet av en museibyggnad i Stockholm för inrymmandet av statens sjökrigshistoriska samlingar, efter rekvisition, till utredningsmännen utbetala ett belopp av högst 5,000 kronor att användas för anordnande av en sådan tävlan.

Efter det utredningsmännen hos byggnadsstyrelsen anhållit om erforderlig byggnadsteknisk utredning för en arkitekttävlan samt om anvisning å museibyggnadens lämpliga placering på den tilltänkta tomten, hade byggnadsstyrelsen med skrivelse den 23 juli 1931 överlämnat ett inom styrelsen utarbetat förslag till program för uppgörande av förslag till en museibyggnad.

I skrivelsen hade givits uttryck åt den uppfattningen, att det vore lämpligast att, i stället för en allmän arkitekttävlan, tre arkitekter anmodades att mot viss ersättning uppgöra och inkomma med skisser efter det av styrelsen föreslagna byggnadsprogrammet samt att för bedömning av inkommande skisser en sakkunnig arkitekt borde tillkallas för att för utredningsmännen framlägga motiverat utlåtande, och borde skisserna i samband med nämnda granskning kostnadsberäknas av därtill kompetent person. Beträffande museibyggnadens placering hade styrelsen förordat, att byggnadsplatsen icke för det dåvarande närmare fixerades, utan att det lämnades öppet för deltagarna i den blivande tävlingen att utvälja denna plats inom viss angiven större del av det på norra stranden av Djurgårdsbrunnsviken väster om kasernområdet belägna forna utställningsområdet. Styrelsen hade ansett sig endast böra framhålla, att någon mark utöver den, som själva byggnaden komme att upptaga, lämpligen icke borde avsättas, men byggnaden givetvis så förläggas, att möjlighet för framtida utvidgning förefunnnes.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag hade utredningsmännen beslutat inskränka tävlingen till tre arkitekter och efter samråd med styrelsens chef anmodat byggnadsrådet Ragnar Hjorth, arkitekten Cyrillus Johansson och professorn Ragnar Östberg att var för sig på grundval av det inom byggnadsstyrelsen utarbetade programmet upprätta och före utgången av september 1931 till utredningsmännen avlämna förslag till byggnad för ett marin- och sjöfartsmuseum, förlagd till norra stranden av Djurgårdsbrunnsviken mellan Källhagen och f. d. livregementets dragoners kasernområde.

En redogörelse för de olika byggnadsförslagen och däröver avgivna yttranden återfinnes å sid. 18—26 i statsrådsprotokollet.

Rörande vissa engångskostnader för samlingarnas utställande i den nya museibyggnaden hava utredningsmännen uttalat:

»Med den nya museibyggnadens tagande i bruk bliva givetvis vissa kostnader förknippade. Ehuru i de båda nuvarande museerna befintliga montrar avses att komma till användning i den nya byggnaden, måste

Kostnader för
samlingarnas
utställande i
den nya
museibyggnaden.

man räkna med ytterligare anskaffning. De båda museiföreståndarna hava beräknat kostnaderna härför till omkring 9,000 kronor. Kostnaderna för erforderlig elektrisk armatur torde kunna anslås till omkring 10,000 kronor och för viss inredning i museet, däri inräknat anordningar för utställningshallarnas uppdelande i lämpliga museirum eller avdelningar, samt möbelinköp för expeditjonsrum, bibliotek och arkiv, till omkring 6,000 kronor. För inflyttningen i museet böra enligt de båda museiföreståndarnas beräkningar avses 5,000 kronor.

Samtliga kostnader för samlingarnas utställande i den nya museibyggnaden torde sålunda uppgå till omkring 30,000 kronor.»

Utredningsmännen hava ifråga om medel till byggnadskostnaderna och samlingarnas utställande avgivit följande förslag:

»För täckande av byggnadskostnaderna böra i första hand den av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse erbjudna gåvan å 800,000 kronor komma till användning, sedan denna av Kungl. Maj:t emottagits. Enligt vad stiftelsen meddelar i sin ovannämnda skrivelse äger utbetalningen av beloppet rum, i den mån museibyggnadens uppförande fortskrider.

Men utredningsmännen hålla därjämte före, att de båda byggnadsfonderna — såväl den av lotterimedel uppkomna, av statskontoret förvaltade fonden för uppförande av en museibyggnad för statens sjökrigshistoriska samlingar som ock den Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm tillhöriga byggnadsfonden å 12,000 kronor — även böra tagas i anspråk för samma ändamål.

Den förut omnämnda promemorian av den 24 oktober 1930, som varit framlagd för Wallenbergska stiftelsens styrelse, avser preliminär kostnadsberäkning för en gemensam museibyggnad för statens sjökrigshistoriska samlingar och sjöfartsmuseiföreningen tillhöriga samlingar enligt förutnämnda två alternativ. I promemorian angives, att båda fonderna stå till förfogande för museibyggnadens uppförande. Det alternativ, som avsåg en museibyggnad med 3,000 kvadratmeters golvyta, krävde enligt beräkningarna, utöver de båda byggnadsfonderna, 793,000 kronor eller avrundat 800,000 kronor. Då Wallenbergska stiftelsen fixerat donationen till sistnämnda belopp, synes förutsättningen få anses hava varit, att även fonderna skulle användas till byggnadskostnadernas bestridande.

Med anledning av att utredningsmännen under hänvisning till nu anförda omständigheter anhöllo om meddelande om sjöfartsmuseiföreningens uppfattning i saken, har föreningen i skrivelse den 4 januari 1932 förklarat, att den enhälligt beslutat att ställa sin byggnadsfond, placerad i Göteborgs stads 5 procents obligationer å nominellt 12,000 kronor, till förfogande såsom bidrag till täckande av kostnaderna för uppförande av den museibyggnad, som kunde bliva en följd av Knut och Alice Wallenbergs stiftelses donation, 'allt i överensstämmelse med föreningens skrivelse till utredningsmännen i juni 1931, vilket härmed bekräftas'.

Kungl. Maj:t torde böra vidtaga en liknande disposition beträffande den åt statskontorets vård anförtrodda byggnadsfonden. Av denna fond, vars kapitalbelopp ursprungligen utgjorde 100,000 kronor, hava, såsom ovan nämnts, 5,000 kronor med Kungl. Maj:ts medgivande av utredningsmännen använts till byggnadsfävligen och 95,000 kronor av statskontoret gjorts räntebärande sedan omkring mitten av juli 1931 till en effektiv ränta av något över 4 procent. Tages denna fond i anspråk först sedan övriga disponibla medel förbrukats, torde man kunna räkna med

Medel till byggnadskostnaderna och samlingarnas utställande.

en kapitalökning av minst 8,000 kronor, då dessförinnan minst två års ränta lärer hava lagts till fondens kapital. Kungl. Maj:ts beslut i ärendet torde jämväl böra innefatta medgivande, att fondmedlen också må användas till kostnader för samlingarnas flyttning och ordnande.

Utredningsmännen beräkna, att på detta sätt sammanlagt minst 915,000 kronor skola kunna disponeras för byggnadens uppförande och museets ordnande.

En sammanställning av ovan angivna kostnader och tillgängliga medel utvisar följande:

Omkostnader.

Byggnadskostnader enligt kostnadsberäkning	kronor	800,000
Ytterligare byggnadskostnader för helt koppartak, om-		
läggning av ledning och eventuell pålning	»	85,000
Elektrisk armatur, montrar m. m. samt flyttningskost-		
der	»	30,000
Summa	kronor	915,000.

Tillgängliga medel.

Wallenbergiska stiftelsens donation	kronor	800,000
Sjöfartsmuseiföreningens byggnadsfond	»	12,000
Fonderade lotterimedel	»	95,000
Beräknad ränteinkomst	»	8,000
Summa	kronor	915,000.

Följaktligen lära inga anspråk på statens ekonomiska medverkan för ifrågasvarande ändamål komma att göras gällande.»

Museiinstitu-
tionen.

Utredningsmännen övergå därefter till en redogörelse för huru den nya statliga museiinstitution, som skulle bliva en följd av emottagandet av den Wallenbergiska stiftelsens donation, borde organiseras, i samband varmed utredning verkställdes om kostnaderna för organisationen.

Provisorisk
organisation.

Utredningsmännen framhålla till en början, att det icke kunde anses ändamålsenligt att omedelbart giva den nya museiinstitutionen en definitiv organisation, utan borde densamma tills vidare erhålla allenast provisorisk karaktär. Härför talade särskilt svårigheten att på detta stadium med visshet bedöma institutionens behov av personal med olika kvalifikationer. Vid sitt övervägande av personalbehovet hade utredningsmännen ansett, att tillbörlig hänsyn borde tagas till personalen vid de båda museer, vilka skulle ingå i den nya institutionen. Det vore också uppenbart, att särskilt arbetet med museets organiserande samt samlingarnas utställande i de nya lokalerna krävde intim förtrogenhet med båda de nuvarande museerna och deras föremålsbestånd. Detta arbete innebure givetvis åtskilliga speciella uppgifter vid sidan av det löpande museiarbetet och måste därför ställa större fordringar på arbetskrafternas omfattning än enbart det sistnämnda. Det vore därför icke osannolikt, att det permanenta personalbehovet kunde bliva ett annat. Uppförande av museiinstitutionen tillsvidare på extra stat måste därför anses än-

damålsenligt. Sedan museet ägt bestånd under erforderlig tid och erfarenhet vunnits om organisationens lämplighet, borde frågan om personalens uppförande på ordinarie stat upptagas.

Såsom benämning å det nya museet föreslå utredningsmännen *marin- och sjöfartsmuseum*.

Benämning,
ändamål och
omfattning.

Dess ändamål skulle enligt utredningsmännen vara att hos vårt folk väcka och underhålla intresset för och kunskapen om såväl örlogs- som handelsflottan och dessas verksamhet i försvarets och samfärdselns tjänst samt att i sådant syfte sammanbringa, vårda och hålla för allmänheten tillgängliga fartygsmodeller och andra föremål, som vore ägnade att belysa bådas utveckling och betydelse.

Museet skulle bestå av två skilda avdelningar:

marinavdelningen, omfattande nuvarande marinmuseum jämte i det samma befintliga depositioner ävensom de övriga statens sjökrigshistoriska samlingar i Stockholm tillhörande föremål, som ansåges böra införlivas med museet,

sjöfartsavdelningen, omfattande de Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm tillhörande samlingar, som föreningen förklarar sig villig att såsom gåva överlämna till staten, samt eventuellt hos föreningen deponerade föremål.

För sådana grenar av de båda avdelningarnas verksamhet, som vore tämligen likartade, skulle föremålen sammanföras till gemensam utställning.

Till museet skulle jämväl höra bibliotek och arkiv.

Beträffande museets ställning inom administrationen anföra utredningsmännen:

Ställning inom
administra-
tionen.

»Statens sjökrigshistoriska samlingar äro, såsom ovan berörts, underställda försvarsdepartementet. Detta har varit betingat av det historiska förhållande, att samlingarna tillhöra flottan och stå under marinförvaltningens inseende. De delar av samlingarna, som nu skola införlivas med marin- och sjöfartsmuseet såsom en avdelning av detsamma, komma därmed att avskiljas från flottan och överföras till en annan statsinstitution med sin särskilda styrelse. I och med detta bortfaller således det nyssnämnda skälet för försvarsdepartementet att taga befattning med dessa delar av de ifrågavarande samlingarna.

Då det gällt för utredningsmännen att taga ställning till spörsmålet om vilket statsdepartement marin- och sjöfartsmuseet skall tillhöra, hava utredningsmännen — utom vad nyss anförts — beaktat, dels att försvarsdepartementets befattning med de sjökrigshistoriska samlingarna torde hava varit mindre betydande, dels att departementet har talrika, makt-påliggande och arbetskrävande uppgifter av annan karaktär. Under sådana förhållanden och då det måste anses mindre lämpligt att belasta fjärde huvuddelen med utgifter av ifrågavarande art har det synts utredningsmännen uteslutet att förlägga marin- och sjöfartsmuseet under försvarsdepartementet. Ett ytterligare skäl mot en sådan förläggning är

att jämväl en handelsmarinavdelning skall ingå i det nya museet. Institutionens inordnande under handelsdepartementet synes fördenskull avgjort vara att föredraga.

Utredningsmännen förorda alltså, att marin- och sjöfartsmuseet skall tillhöra handelsdepartementet.»

Styrelse.

I spetsen för museet hava utredningsmännen tänkt sig en styrelse av fem personer samt såsom dess uppgift angivit, att densamma skulle leda museets verksamhet och avväga de båda museiavdelningarnas krav och intressen i förhållande till varandra och till museet i dess helhet. I styrelsen borde därför finnas företrädare såväl för museiteknisk sakkunskap som för kännedom om och intresse för museets båda verksamhetsgrenar. Då museet till sin art skulle komma att stå statens historiska museum nära och det därför syntes önskvärt, att likartade museala principer bleve tillämpade för dem båda, funne sig utredningsmännen böra föreslå, att riksantikvarien skulle vara självskriven ledamot av styrelsen. De fyra ledamöterna borde representera två örlogsmarinen och två handelssjöfarten samt utses av Kungl. Maj:t, de båda förstnämnda efter förslag av marinförvaltningen och de övriga efter förslag av Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm. Kungl. Maj:t skulle tillika förordna en av styrelsens ledamöter att vara ordförande. Styrelsen borde inom sig välja kassaförvaltare.

Ordförande- och ledamotskap i styrelsen borde hava karaktären av hederstjänst och följaktligen vara oavlönade.

Personal.

I fråga om den nya museiinstitutionens personalbehov anföra utredningsmännen, att de båda museiavdelningarna föredro en karaktärsolikhet, som krävde insikter på delvis skilda områden. Man kunde därför icke alltid räkna med att dylika insikter liksom den intima förtrogenhet med de båda nuvarande museerna, som utredningsmännen ansett erforderlig, skulle finnas förenade hos en och samma person. Med hänsyn härtill och till omfattningen av organisationsarbetet vore det lämpligt, att vid vardera avdelningen åtminstone tillsvidare anställdes en särskild befattningshavare såsom avdelningsföreståndare.

Dessutom erfordrades en förste vaktmästare och en vaktmästare.

Förordnande såsom avdelningsföreståndare skulle meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av museistyrelsen och förordnande såsom förste vaktmästare eller vaktmästare av styrelsen efter hörande av vederbörande avdelningsföreståndare.

**Personalens
avlönning.**

Utredningsmännen erinra om att avdelningsföreståndare (intendent) vid nationalmuseum eller vid statens historiska museum åtnjuter lön i lönegrad 26 i avdelning B av den löneplan, som finnes intagen i 9 § kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 270) angående ändrad lydelse i vissa delar av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepar-

tement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, men uttala emellertid såsom sin mening, att nämnda befattningar beträffande såväl innehavarnes kompetens som det med befattningarna förenade arbetets beskaffenhet och omfattning måste anses mera krävande än föreståndarbefattningarna vid marin- och sjöfartsmuseum. Med hänsyn härtill borde sistnämnda befattningar i lönehänseende icke jämföras med berörda intendentstjänster, utan en något lägre avlöning härvidlag vara skälig. Utredningsmännen ville för sin del förorda, att avdelningsföreståndarbefattning vid marin- och sjöfartsmuseum hänfördes till lönegrad B 24 och att innehavare av sådan befattning således skulle åtnjuta begynnelseavlöning enligt närmast lägre löneklass, varom stadgas i 33 § kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Emellertid syntes som föreståndare å marinavdelningen med fördel kunna, såsom dittills vid vården av de sjökrigshistoriska samlingarna, användas en pensionerad sjöofficer eller mariningenjör. Erfarenheten hade visat, att bland dessa i allmänhet finnes någon person med de kunskaper och det intresse för ifrågavarande uppgift, som satte honom i stånd att väl fylla en sådan avdelningsföreståndares åligganden. Träffades, såsom utredningsmännen ville förorda, en sådan anordning, erfordrades för avlölandet av föreståndarbefattningen å marinavdelningen endast ett skäligt arvode utöver vederbörandes pension eller lön å övergångsstat. Blott för det undantagsfall, att denna föreståndarbefattning måste besättas på annat än nu föreslaget sätt, behövde således full avlöning utgå.

Förste vaktmästare och vaktmästare åtnjöt avlöning enligt lönegrad 7 respektive 5 i löneplanen B i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Begynnelseavlöningen utginge efter 7:e respektive 5:e löneklassen med ett belopp, som enligt den för Stockholm gällande dyrortsgruppen utgjorde 2,832 respektive 2,520 kronor för år.

Då emellertid för dessa befattningshavare såsom avlönade från extra anslag komme att gälla föreskrifterna i 34 § kungörelsen med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare, skulle förste vaktmästaren kunna placeras i 5:e löneklassen och vaktmästaren i 3:e löneklassen enligt den i nyssnämnda avlöningsbestämmelser intagna löneplanen med en för Stockholm utgående avlöning av 2,520 respektive 2,208 kronor för år. En dylik begynnelseavlöning syntes utredningsmännen alltför knapp, vadan avlöningen borde få utgå efter lägst 6:e respektive 4:e löneklassen, d. v. s. en löneklass lägre än för motsvarande ordinarie befattningshavare, även om de personer, som kunde komma att förordnas, icke genom tillgodoräkning av tidigare tjänstgöring kunde placeras i lägst sistnämnda löneklasser. Utredningsmännen ville därför föreslå,

att i samband med fastställande av lönegrad tillika föreskrefves, att avlöningen till förste vaktmästaren skulle utgå efter lägst 6:e löneklassen och till vaktmästaren efter lägst 4:e löneklassen.

Museets personal borde alltså bestå av befattningshavare till det antal, i den lönegrad och med den begynnelseavlöning, som framginge av följande tabell:

Befattning	Lönegrad	Begynnelseavlöning å extra stat
1 föreståndare för marinavdelningen	B 24	7,212
1 föreståndare för sjöfartsavdelningen	B 24	7,212
1 förste vaktmästare	B 7	2,676
1 vaktmästare	B 5	2,364
Summa kronor		19,464

Emellertid komme i regel icke full avlöning att behöva utbetalas å museets stat till föreståndaren för marinavdelningen utan endast ett skäligt arvode. Detta borde utgöra 3,600 kronor. Vidare bleve förste vaktmästaren, för vilken tjänstebostad jämte värme och lyse bereddes i museibygnaden, skyldig härför erlagga ersättning, vilken borde bestämmas till 700 kronor. Museets avlöningskostnader minskades alltså med dels skillnaden, 3,612 kronor, mellan den för föreståndaren för marinavdelningen upptagna begynnelseavlöningen och förutnämnda arvode, dels nyssnämnda 700 kronor. I själva verket slutade sålunda den föreslagna avlöningsstaten å ett belopp av allenast 15,152 kronor.

Övriga omkostnader.

Vad angår övriga omkostnader för museet, hava utredningsmännen föreslagit, att förste vaktmästaren för sitt bestyr med värmeledningen, portvaktsgöromålen och tillsynen av städningen skulle åtnjuta en särskild ersättning av 700 kronor. För samlingarnas bevakning under besökstiden å sön- och helgdagar krävdes två tillfälliga biträden, vardera med beräknad ersättning av 1 krona 25 öre per timme, förslagsvis 600 kronor årligen. Eventuell ersättning till biljettförsäljare avsåges utgå av influtna garderobs- och inträdesavgifter. För städning beräknades en årlig kostnad av 2,400 kronor. Härtill komme kostnaderna för mera omfattande rengöring av museilokalerna en eller annan gång årligen och övrig inre renhållning, sammanlagt 500 kronor. Årskostnaderna för bränsle beräknades uppgå till högst 4,000 kronor samt för lyse till 900 kronor. För samlingarnas underhåll och förkovran samt för expenser och tryckning m. m. ansåge utredningsmännen ett årligt belopp av 9,500 kronor vara erforderligt. Årliga kostnaderna för museibygnadens underhåll beräknades utgöra cirka 4,000 kronor. Dessa underhållskostnader ävensom kostnaderna för den yttre renhållningen och vattenförbrukning, tillsammans 500 kronor, borde icke belasta museets stat, utan bestridas av medel, ställda till byggnadsstyrelsens förfogande för sådant ändamål.

Avlönings- och omkostnadsstaterna för marin- och sjöfartsmuseet skulle alltså enligt utredningsmännens förslag få följande utseende: Avlönings- och omkostnadsstaterna.

Avlöningsstat.

Avlöningar, extra förslagsanslag ..... kronor 15,152

Omkostnadsstat.

Arvode för bestridande av portvaktsgöromål m. m. samt ersättning till tillfälliga biträden, extra anslag 1,300
 Bränsle, lyse, inre renhållning m. m., extra förslagsanslag 7,800
 Samlingarnas underhåll och förkovran samt expenser och tryckning m. m., extra reservationsanslag ..... 9,500 » 18,600
 Summa kronor 33,752

Därtill komme å byggnadsstyrelsens stat kostnader för byggnadens underhåll samt för yttre renhållning och vattenförbrukning ... » 4,500
 Summa kronor 38,252

Inkomsterna från försäljningen av garderobs- och inträdesbiljetter borde få av museistyrelsen — utom, såsom förut nämnts, till ersättning åt biljettförsäljare — även i övrigt användas för museets verksamhet liksom jämväl inkomsterna av försälda vägledningar över samlingarna.

Slutligen föreslå utredningsmännen, att styrelsen för museet torde beredas tillfälle att träda i verksamhet i sådan tid, att byggnadsstyrelsen under museibygnadens planerande och uppförande kunde vid förefallande behov samråda med densamma samt att museistyrelsen i god tid kunde förbereda och planlägga samlingarnas utställande i byggnaden.

I och med museibygnadens fullbordande borde personalen anställas och medel till dess avlöning och till övriga omkostnader för museet finnas tillgängliga. Denna tidpunkt skulle — med utgångspunkt från den av professorn Östberg beräknade byggnadstiden av ett och ett halvt år och under antagande, att byggnadens uppförande toge sin början under sommaren 1932 — inträffa tidigast omkring årsskiftet 1933—1934. Medel till den nya museiinstitutionens upprätthållande borde i sådant fall begäras av 1933 års riksdag för senare hälften av budgetåret 1933/1934.

Två av utredningsmännen hava i olika hänseenden anfört särskilda meningar. Konteramiralen Schneider uttalar, att det blivande marin- och sjöfartsmuseet borde, liksom det nuvarande marinmuseet, vara förlagt under försvarsdepartementet. Kanslirådet Carlsson föreslår, att de nya avdelningsföreståndarbefattningarna skulle hänföras till samma lönegrad, *Reservationer.*

Tiden för organisationens genomförande.

som är bestämd för motsvarande tjänster vid nationalmuseum och statens historiska museum.

Motiveringen för de särskilda meningarna återfinnes å sid. 34 och 35 i statsrådsprotokollet.

Mot utredningsmännens förslag i avseende å den nya museiinstitutionens inordnande i förvaltningen, dess organisation m. m. hava erinringar gjorts av flera av de i ärendet hörda myndigheterna.

Yttranden
angående den
föreslagna
museiinstitu-
tionen.

Museiinstitu-
tionens be-
nämning och
omfattning.

Sålunda hava *marinförvaltningen*, *marinmuseets föreståndare* och *chefen för marinstaben* icke funnit benämningen »marin- och sjöfartsmuseum» lämplig, utan hava på anförda skäl föreslagit, de båda förstnämnda »marinmuseum» och marinstabschefen »sjöhistoriska museet». *Styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum* förklarar sig icke hava något att erinra mot att museets namn fastställdes till »statens sjöhistoriska museum».

Vad angår den nya museiinstitutionens omfattning, uttalar *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* såsom önskvärt, att vid det närmare fastställandet av det blivande museets verksamhetsområde måtte beaktas, att lämplig hänsyn toges till sjöfartsmuseet i Göteborg, vilket ju även hade karaktären av ett centralmuseum för den civila sjöfarten.

Museiinstitu-
tionens ställ-
ning inom
administra-
tionen.

Mot museets av utredningsmännens majoritet förordade inordnande under handelsdepartementet hava gensagor framförts av *marinförvaltningen*, *marinstabschefen*, *varvscheferna vid flottans stationer i Stockholm och Karlskrona* samt *föreståndaren för marinmuseet*, vilka med undantag av varvschefen i Stockholm ansluta sig till konteramiralen Schneidlers reservation och, huvudsakligen på de av denne anförda skäl, tillstyrka museets förläggande under försvarsdepartementet.

Varvschefen vid flottans station i Stockholm säger sig visserligen för egen del vara av den åsikten, att museets intressen skulle komma att väl tillgodoses, vare sig det inordnades under det ena eller det andra departementet, men då olika åsikter härom yppats vid utredningen, syntes det honom lämpligt att — då så läte sig göra — välja en utväg, där även skenet av ett missgynnande av någondera av de institutioner, varav museet avsåges att bildas, kunde undanröjas. Detta skulle ske genom institutionens hänförande under ecklesiastikdepartementet, vilken lösning varvschefen jämväl av andra angivna skäl ansåge lyckligare än något av de förslag, som av utredningsmännens majoritet eller reservanten förordats.

Utän att göra något yrkande erinrar *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* om att övriga centrala museer vore ställda under ecklesiastikdepartementet.

Kommerskollegium, som funnit valet böra stå mellan handels- och ecklesiastikdepartementen, har i likhet med *styrelsen för Föreningen Sveriges*

sjöfartsmuseum i Stockholm anslutit sig till det av utredningsmännens majoritet framförda förslaget om museets förläggning under handelsdepartementet, men hava båda därjämte förklarat sig icke hava något att erinra mot att museet, om sistnämnda departement icke skulle ifrågakomma, inordnades under ecklesiastikdepartementet.

Vid valet mellan de båda alternativen försvars- eller handelsdepartementet säger sig *statskontoret* hava funnit de för det senare anförda skälen mest vägande, men framhåller tillika, att det nya museet även kunde tänkas inordnat under ecklesiastikdepartementet, dit likartade institutioner hörde.

Utredningsmännens förslag om en styrelse för museet göres av *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* till föremål för vissa erinringar. Enligt akademiens mening vore det ur principiell synpunkt oriktigt att till chef för museiinstitutionen sätta en femmannastyrelse sådan som den föreslagna, liksom en sådan anordning torde visa sig opraktisk. Styrelsens ansvar och åligganden komme utan tvivel att, särskilt under byggnads- och installationstiden, bliva mycket omfattande och kräva täta sammanträden.

Musei-
styrelsen.

Kommerskollegium förklarar sig däremot kunna biträda förslaget om en styrelse i spetsen för museet och finner, liksom *statskontoret*, dess sammansättning ändamålsenlig.

Vad angår personalen, finner *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* kravet på nödig personal alltför litet tillgodosett. Akademien framhåller beträffande först de båda avdelningsföreståndarnes kompetens och löneställning nödvändigheten av att dessa tjänstemän ägde en beprövad museal erfarenhet och vetenskaplig skicklighet. I ersättning härför kunde de med skäl göra anspråk på full likställighet såväl i tjänsteställning som lönehänseende med nationalmuseums intendenten och statens historiska museums antikvarier, varför akademien ville föreslå, att föreståndarbefattningarna vid det nya museet hänfördes till lönegrad B 26. Enligt akademiens mening vore det vidare nödvändigt, att varje avdelningsföreståndare erhöle amanuensbiträde, varjämte krävdes en för båda avdelningarna gemensam konservator. Slutligen erfordrades viss ytterligare bevakningspersonal utöver vad utredningsmännen i sådant hänseende föreslagit.

Museets per-
sonal och dess
avlöning.

Även *marinmuseets föreståndare* har givit uttryck åt den meningen, att den av utredningsmännen föreslagna personalen vore väl knappt tillmätt.

Statskontoret och *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* meddela, att vad utredningsmännen föreslagit om befattningshavarnas vid museet antal och deras placering i lönegrad icke givit dem anledning till erinran. Utredningsmännens förslag om medgivande av viss högre löneklass för vaktmästarna ansågo sig lönenämnden icke kunna förorda.

I övrigt har utredningsmännens statsförslag med några oväsentliga undantag lämnats utan anmärkning.

Museiorganisa-
tionens provi-
soriska karak-
tär.

Slutligen må nämnas, att *statskontoret* säger sig finna lämpligt och riktigt, att museets organisation tillsvidare erhöle provisorisk karaktär och att museet för närvarande endast uppfördes å extra stat.

Sammanfatt-
ning av de
ekonomiska
konsekven-
serna för
staten av
emottagandet
av Wallen-
bergska stif-
telsens dona-
tion.

De ekonomiska konsekvenserna för staten av emottagandet av Wallenbergska stiftelsens donation sammanfattas av utredningsmännen sålunda:

»Vad först angår museibygnadens uppförande och samlingarnas ordnande, medföra dessa åtgärder inga särskilda utgifter för staten. Såsom statsmedel i egentlig mening torde nämligen icke den under statskontorets förvaltning tills vidare stående museibygnadsfonden kunna betraktas, vilken emellertid enligt utredningsmännens förslag och beräkningar skulle komma att för ändamålet helt förbrukas.

Staten upplåter en välbelägen tomt för den nya museibygnaden, men mottager såsom gåva en nyuppförd och värdig byggnad för sitt marinmuseum och erhåller därjämte möjlighet att för annat ändamål förfoga över det ännu bättre belägna och värdefullare Nobelparksområdet med därå befintlig byggnad.

Kostnaderna för vidmakthållande av den nya museibygnaden samt för museisamlingarnas vård, underhåll och tillökning ikläder sig staten. Dessa årskostnader hava ovan beräknats till 38,250 kronor, medan staten med egentliga statsmedel för närvarande bestrider allenast omkostnaderna för marinmuseumet, uppgående för budgetåret 1930/1931 till 13,760 kronor. Statens merkostnad för marin- och sjöfartsmuseet bliver sålunda 24,490 kronor. Härvid har helt bortsetts från det bidrag av penninglotterimedel, som föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm under en del år fått uppbära och som för år 1932 utgår med 15,000 kronor.»

Här torde böra tilläggas, att staten utan kostnad bliver ägare till Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm samlingar, vilka, såsom förut nämnts, värderats till omkring 700,000 kronor.

Departement-
schefen.

Departementschefen har i ärendet anført följande.

»Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, har det länge framstått som ett önskemål att erhålla ändamålsenliga lokaler och bättre organisation för de sjöhistoriska samlingarna från såväl marinen som handelsflottan. Det var därför ägnat att hälsas med största tillfredsställelse, då utsikt till detta önskemåls förverkligande erbjöd sig genom den av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse för ändamålet lämnade donationen av 800,000 kronor. Enligt donationsvillkoren skall beloppet närmast användas till bestridande av kostnaderna för uppförande av en byggnad för ett marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm. Denna donation, vilken utgör ett storartat bevis på enskild offervillighet för ett allmänt ändamål, möjliggör — såsom utredningsmännen synas på ett övertygande sätt hava visat — en god lösning av en betydelsefull kulturell fråga, nämligen

beredande av en värdig byggnad med tillräckliga utrymmen för en central statlig museiinstitution, omfattande såväl en örlogsmarin avdelning som sjöfartshistoriska samlingar. Även sistnämnda samlingar, som kommit till stånd genom enskildas initiativ och hängivna strävanden, erbjudas staten såsom gåva tillika med ett bidrag till kostnaderna för museibygnadens uppförande.

De av chefen för försvarsdepartementet tillkallade utredningsmännen hava föreslagit, att staten skall mottaga donationerna i fråga. Två av de ämbetsverk, som avgivit yttranden i ärendet, nämligen statskontoret och kommerskollegium, hava uttryckligen lämnat sitt tillstyrkande härtill, medan tre andra myndigheter — marinförvaltningen, marininstabschefen samt vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien — utan att göra något direkt uttalande i frågan, i sina yttranden tydligen utgått från den uppfattningen, att donationerna borde mottagas. I övriga yttranden har anledning saknats att beröra detta spörsmål, då vederbörande endast haft att yttra sig om vissa bestämda detaljer i utredningsmännens betänkande.

Även för egen del håller jag före, att Wallenbergiska stiftelsens donation liksom Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm gåvor av dess värdefulla samlingar och dess byggnadsfond böra av staten tacksam emottagas. De av donatorerna uppställda villkoren för gåvornas överlämnande synas mig icke giva anledning till erinran.

I och med gåvornas emottagande ikläder sig staten skyldighet att tillhandahålla tomt för museibygnaden, vilken skulle bli statens egendom, att ombesörja densammas uppförande samt att bära kostnaden för den nya museiinstitutionen ävensom handhava och bekosta museibygnadens skötsel och underhåll. Frågan om gåvornas mottagande lärer därför böra underställas riksdagens prövning.

I likhet med byggnadsstyrelsen tillstyrker jag, att det av utredningsmännen förordade modifierade Östbergiska förslaget till museibygnad, vilket även vunnit Wallenbergiska stiftelsens gillande, i huvudsak lägges till grund för byggnadens utförande, under villkor dock att förslaget omarbetas för åstadkommande av bättre belysningsförhållanden inom byggnaden. Utan ökade kostnader torde jämväl bättre förläggning och större utrymmen för bostads- och administrationslokalerna böra eftersträvas. I övrigt böra, i den mån så är möjligt, sådana ändringar vidtagas, som kunna medföra besparing å byggnadskostnaderna.

Jag förutsätter givetvis, att de definitiva huvudritningarna till museibygnaden komma att fastställas av Kungl. Maj:t. Före fastställandet synes tillfälle böra lämnas riksantikvarien, marinförvaltningen och styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm att granska ritningarna och däröver avgiva yttrande.

Mot den av utredningsmännen beräknade byggnadskostnaden, 885,000 kronor, har jag ingen erinran att göra.

Såsom en brist i kostnadsberäkningarna för det nu förordade musei-

byggnadsförslaget har byggnadsstyrelsen anmärkt, att desamma icke upptaga någon kostnad för mattbeläggning i byggnaden. Emellertid äro golvytorna avsedda att utgöras av stålslipat cement, vid vilket förhållande mattor på golvet synas kunna undvaras. De av styrelsen påyrkade ytterligare planeringsarbetena har professorn Östberg förklarat icke vara påkallade av museibygnadens uppförande. Man lär således icke behöva räkna med det av byggnadsstyrelsen beräknade kostnadstillägget å 52,000 kronor för mattbeläggning och planeringsarbeten.

Den föreslagna platsen för museibygnaden måste anses lyckligt vald. För upplåtelsen av den erforderliga marken torde stipuleras det av djurgårdskommissionen föreslagna villkoret beträffande anordnandet av avloppet från museibygnaden. Enligt uppgift från sakkunnigt håll lär detta föranleda en engångskostnad av högst 600 kronor och en årlig kostnad av omkring 200 kronor.

Det belopp, som utredningsmännen angivit såsom erforderligt till täckande av vissa engångskostnader för samlingarnas utställande i den nya museibygnaden, synes visserligen något knappt beräknat, men torde dock med iakttagande av nödig sparsamhet vara för ändamålet tillräckligt.

Utredningsmännens förslag, att den av statskontoret omhänderthavda byggnadsfonden skulle få tagas i anspråk såsom bidrag till täckandet av byggnads- och utställningskostnaderna, biträdades av mig.

Enligt den av utredningsmännen framlagda organisationsplanen skulle museet bestå av två skilda huvudavdelningar, marinavdelningen och sjöfartsavdelningen. Den förra skulle omfatta det nuvarande marinmuseets samlingar ävensom en del andra föremål ur statens sjökrigshistoriska samlingar; den senare avdelningen skulle innehålla Sveriges sjöfartsmuseums samlingar. Vardera avdelningen skulle hava sin särskilda föreståndare. Till föreståndare å marinavdelningen skulle som regel tagas en pensionerad sjöofficer eller mariningenjör. Den övriga, mera fast anställda museipersonalen skulle utgöras av en förste vaktmästare och en vaktmästare. De båda avdelningsföreståndarnes befogenheter och skyldigheter skulle i allt väsentligt regleras i enlighet med ett av utredningsmännen efter mönster av nationalmuseets instruktion i tillämpliga delar uppgjort detaljerat förslag.

Till vad utredningsmännen sålunda föreslagit finner jag mig kunna i huvudsak uttala min anslutning. I anledning av den av vitterhetsakademien gjorda erinran att den föreslagna personalen skulle bliva för knapp, torde böra framhållas nödvändigheten av att även på detta område den största återhållsamhet iakttages i statens utgifter. Utredningsmännens förslag, att museet tillsvidare uppföres på extra stat, synes mig lämpligt.

I fråga om personalens avlöning har vitterhetsakademien i anslutning till kanslirådet Carlssons reservation yrkat, att avdelningsföreståndar-

befattningarna skulle i avlöningshänseende jämföras med motsvarande befattningar vid nationalmuseum och statens historiska museum samt således hänföras till lönegrad B 26. För min del biträder jag utredningsmännens förslag om förstnämnda befattningars placering i lönegrad B 24. Ej heller har jag något att erinra mot utredningsmännens förslag rörande lönegraderna för vaktmästarne, men kan ej förorda, att dessa, på sätt utredningsmännen ifrågasatt, skulle erhålla begynnelselönen enligt högre löneklass, än gällande bestämmelser medgiva. Utredningsmännens beräkningar av övriga omkostnader för museets drift torde kunna godkännas med beaktande dock av vissa ur kostnadssynpunkt mindre väsentliga modifieringar, som påyrkats av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd. Summan av de årliga driftkostnaderna enligt utredningsmännens förslag utgör 38,252 kronor. Däri ingå avlöningar med ett sammanlagt belopp av 15,152 kronor.

Chefskapet för museet skulle enligt förslaget utövas av en oavlönad styrelse av fem personer innefattande riksantikvarien såsom självskriven ledamot och representant för den museitekniska sakkunskapen samt i övrigt två representanter för flottan och två för handelssjöfarten, utsedda av Kungl. Maj:t efter förslag av marinförvaltningen respektive styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm. Denna museistyrelse skulle träda i verksamhet redan under byggnadstiden.

Att ett dylikt organ med nu angiven sammansättning finnes tillgängligt redan under tiden för museibyggnadens uppförande synes mig ändamålsenligt. Intill dess de samlingar, som skola ingå i det nya museet, inrymts i den fullbordade byggnaden, skulle denna styrelse självfallet icke hava någon befattning med skötseln av de nuvarande marin- och sjöfartsmuseerna, utan blir dess uppgift uteslutande att under byggnadstiden tillhandagå byggnadsstyrelsen med erforderliga råd och upplysningar i musealt hänseende ävensom att i samråd med de båda museernas ledning förbereda och planlägga samlingarnas utställande i byggnaden.

Frågan om organisationen av museets styrelse efter byggnadstidens utgång och samlingarnas inrymmande i den nya byggnaden synes innan definitivt beslut härutinnan fattas, böra bliva föremål för ytterligare utredning och förnyat övervägande. Jag anser mig därför icke nu böra upptaga detta spörsmål till slutgiltig prövning. Den vägledande synpunkten vid frågans avgörande bör uppenbarligen vara, att såväl marinen som handelsflottan erhålla vederbörligt inflytande å vårdsnaden av respektive samlingar och museets skötsel i övrigt.

Då några kostnader för museets organisation icke komma att uppstå under nästa budgetår, behöva några medel för ändamålet icke nu äskas av riksdagen. Jag förutsätter, att ett blivande detaljerat förslag i ämnet hålles inom den kostnadsram, som utredningsmännen angivit.

Frågan om den nya museiinstitutionens ställning inom förvaltningen har ägnats särskild uppmärksamhet från vederbörande myndigheters sida.

Som förut nämnts, har utredningsmännens majoritet föreslagit museets förläggande under handelsdepartementet. Utredningsmännens ordförande, konteramiralen Schneidler, liksom flertalet av de hörda sjömilitära myndigheterna hava däremot betonat, att de sjökrigshistoriska samlingar, som skulle ingå i museet, icke lämpligen borde skiljas från försvarsdepartementet. I vissa yttranden har såsom en andrahandsmöjlighet ifrågasatts, att museet skulle hänföras till ecklesiastikdepartementet.

Skäl synas kunna anföras till förmån för såväl den ena som den andra lösningen av förevarande administrativa spörsmål. Ur museets synpunkt lärer ingen olägenhet vara att befara, vare sig det ena eller andra alternativet kommer i fråga. I varje fall kommer självfallet vederbörligt beaktande att ägnas museets intressen, och det samarbete mellan olika departement och andra förvaltningsmyndigheter, som erfordras för museiärendenas behandling, lärer kunna bedrivas på enahanda sätt, vare sig museet kommer att lyda under det ena eller andra departementet. Med hänsyn härtill och då donator — Knut och Alice Wallenbergs stiftelse — förklarar, att stiftelsen anslöte sig till den av utredningsmännens majoritet omfattade meningen, har jag i samråd med cheferna för försvars- och ecklesiastikdepartementen ansett mig böra förorda det av nämnda majoritet framförda förslaget, enligt vilket museet förlägges under handelsdepartementet. Givetvis böra alla ärenden, som beröra museets marinavdelning, avgöras efter gemensam beredning med försvarsdepartementet.

Till sist får jag förorda, att det nya museet benämnas Sjöhistoriska museet.»

*Utskottets
yttrande.*

I likhet med departementschefen anser utskottet anledning till erinran icke förefinnas mot mottagande av Wallenbergiska stiftelsens donation och Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm gåvor av dess värdefulla samlingar och dess byggnadsfond på de villkor, som i propositionen angivits. Med uttalande av det erkännansvärda i donationerna får utskottet alltså tillstyrka, att staten ikläder sig de skyldigheter, Kungl. Maj:t föreslagit.

Att det framlagda förslaget till museibyggnad i huvudsak lägges till grund före byggnadens utförande, finner sig utskottet ock böra tillstyrka. De definitiva ritningarna torde, på sätt departementschefen förutsatt, böra fastställas av Kungl. Maj:t.

Vad angår den beräknade byggnadskostnaden, 885,000 kronor, har någon anledning till erinran mot storleken av sagda belopp ej synts utskottet föreligga, liksom utskottet ock funnit den föreslagna platsen för museibyggnaden lämpligt vald. Utskottet förutsätter, att byggnadskostnaden kommer att hålla sig inom ramen för den beräknade kostnadssumman.

Enligt den av Kungl. Maj:t framlagda organisationsplanen skulle museet bestå av två skilda huvudavdelningar, marinavdelningen och sjö-

fartsavdelningen. Den förra skulle omfatta det nuvarande marinmuseets samlingar ävensom en del andra föremål ur statens sjökrigshistoriska samlingar; den senare avdelningen skulle innehålla Sveriges sjöfartsmuseums samlingar. Vardera avdelningen skulle hava sin särskilda föreståndare. Till föreståndare å marinavdelningen skulle som regel tagas en pensionerad sjöofficer eller mariningenjör. Den övriga, mera fast anställda museipersonalen skulle utgöras av en förste vaktmästare och en vaktmästare. De båda avdelningsföreståndarnes befogenheter och skyldigheter skulle i allt väsentligt regleras i enlighet med ett av utredningsmännen efter mönster av nationalmuseets instruktion i tillämpliga delar uppgjort detaljerat förslag.

Mot berörda förslag synes utskottet intet vara att erinra.

Vidkommande härefter frågan om personalens avlöning har utskottet funnit Kungl. Maj:ts förslag härutinnan, eller att avdelningsföreståndarna placeras i 24:e lönegraden samt förste vaktmästaren och vaktmästaren i 7:e respektive 5:e lönegraderna lämpligt avvägt.

Vad angår chefskapet för museet, anser utskottet departementschefens förslag härutinnan under nuvarande förhållanden ändamålsenligt.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, hava några kostnader för museets organisation icke beräknats för nästa budgetår. Lika med departementschefen finner sig utskottet dock nu böra betona angelägenheten av att ett blivande detaljerat förslag i ämnet hålles inom den kostnadsram, som utredningsmännen angivit.

Vad slutligen beträffar frågan om den nya museiinstitutionens ställning inom förvaltningen, har denna fråga ägnats särskild uppmärksamhet från vederbörande myndigheters sida. Utredningsmännens majoritet har föreslagit museets förläggning till handelsdepartementet, utredningsmännens ordförande liksom flertalet av de hörda sjömilitära myndigheterna hava däremot förordat försvarsdepartementet och i vissa yttranden har förläggning till ecklesiastikdepartementet ifrågasatts. Lika med departementschefen och på av honom anförda skäl har utskottet för sin del funnit sig böra förordad det förstnämnda förslaget, enligt vilket museet sålunda skulle förläggas till handelsdepartementet.

Då utskottet i övrigt icke funnit något att erinra mot vad i förevarande proposition föreslagits, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må

I) förklara, att riksdagen icke finner anledning till erinran mot emottagande av *dels* det av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse erbjudna belopp av åttahundratusen kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppförande i Stockholm genom statens försorg av en byggnad för sjöhistoriska museet, *dels* Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stock-

holm samlingar, *dels ock* föreningens byggnadsfond å tolv tusen kronor såsom ytterligare bidrag till kostnaderna för nämnda museibygnad; samt

II) medgiva, att Kungl. Maj:t må äga att *dels* för museibygnaden utan ersättning upplåta erforderlig tomtmark, *dels ock* för en kostnad av högst åttahundraåttiofemtusen kronor att utgå av nyssnämnda medel och den av statskontoret förvaltade museibygnadsfonden låta uppföra ifrågavarande museibygnad i huvudsaklig överensstämmelse med professorn Ragnar Östbergs den 23 november 1931 dagtecknade förslag.

Stockholm den 29 april 1932.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Lindblad, Widell, Bergqvist, Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompermåla, *Walles, Bergström, Carlsson* i Gävle, *Pauli, Nordborg* och *Pålsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Nilsson* i Bonarp, *Törnkvist* i Karlskrona, *Strindlund, Olsson* i Blädinge, *Holmgren, Eriksson* i Stockholm, *Olofsson* i Digernäs, *Persson* i Falla, *Jönsson* i Revinge och *Andersson* i Prästbol.

Reservation

av herr *Widell*.